

B. REIJNDORP - HET ANARCHISME EN DE WERKELIJKHEID

Title: Het Anarchisme en de Werkelijkheid

Author: B. Reijndorp

Source: De Vrije Communist

Pubdate: 18 Jan, 1908

Een van de onmisbaarste voorwaarden voordien vooruitgang der anarchistische beweging is de natuurlijke overeenstemming, welke bestaan moet tusschen onze opvattingen en de strijd middelen en organisatievorm, waar Van wij ons bedienen om onze idealen van vrijheid en samenwerking te verwezenlijken.

De anarchistische theorie is voort gekomen uit waarnemingen ervaring, door de vrijheidlievenden in het verleden en het hedender maatschappij opgedaan, ze is het resultaat van de indrukken en gewaarwordingen, die zich in een op gezag en uitbuiting berustend maatschappij moesten meester maken van degenen, wier liefde voor de vrijheid even sterk ontwikkeld is, als hun bewustzijn voorrecht. Hierom moesten ook de strijdmiddelen en de wijze van organisatie der anarchisten het karakter en het innerlijk wezen verkrijgen van hun theoretische denkbeelden omtrent de maatschappij en dat des te meer, naar mate de anarchistische beweging zich als een revolutionaire factor van beteekenis in de maatschappij ontwikkelde.

Het is niemand minder dan onze beproefde kameraad Peter Kropotkine, die reeds voor verscheidene jaren in een artikel over *Theorie en Praktijk* op de hem eigen logische wijze de noodzakelijkheid dezer overeenstemming tusschen onze beginselen, strijdmethode en wijze van organisatie, heeft aangetoond.

Onze praktische werkzaamheid in het werkelijke leven der maatschappij, aldus argumenteerde Kropotkine in het algemeen, wordt noodzakelijk geleid door onze opvatting omtrent de vrijheid van individu en gemeenschap en ons streven naar een vrije communistische samenleving; anderzijds moet onze anarchistische theorie steeds worden verruimd en verlevendigd door de werkelijkheid van den strijd der arbeiders wil zij niet evenals zooveel andere theorieën verdorven en onvruchtbaar worden. Tusschen theorie en praktijk van het anarchisme moet dus, volgens Kropotkine, een levendige wisselwerking bestaan.

Gedurende den tijd, dat onze beweging in alle landen der z.g.n. beschaafde wereld vooruitgegaan, hebben wij dan ook het heuchelijk feit kunnen waarnemen, dat door de praktijk het anarchisme meer en meer is geworden van een min of meer negatieve sociaal-philosophie tot een praktische strijdbeweging van het revolutionaire en vrijheidlievende proletariaat, met het uitgesproken doel den arbeid vrij te organiseeren op den grondslag van het communisme. Het is vooral op het terrein van het economische leven geweest, daar dus waar de werkelijke hartader van het maatschappelijk leven slaat, dat de anarchistische beweging haar aanknoopingspunten heeft gezocht en gevonden. Want het geheele steeds ruimer wordende veld der revolutionair economische actie van het proletariaat, de aanwassende beweging van het syndicalisme en de productieve nijverheids- en landbouwassociatie staat voor een niet gering deel onder den invloed van den geest van het anarchisme: de strijd tegen den Staat, de directe actie, het anti-militarisme, de vrije overeenkomst, het streven naar de in bezitneming van grond, bodem en arbeids middelen door de georganiseerde arbeiders zelf, etc.

Al deze uit de praktijk van de revolutionairen strijd van het vrijheidlievend deel der proletariërs voortgekomen eischen werden bezield door de anarchistische idee, terwijl even eens het anarchisme door deze voortdurende aanraking met de praktijk van het sociale leven, zoowel theoretisch als praktisch steeds scherper en duidelijker werd omljnd. De economische en sociale bewegingen der revolutionaire arbeiders, die met deze eischen optraden, vonden hoe langer hoe meer krachtige kampioenen in onze kameraden welke er fallengs de meest vooruitstrevende kracht van begonnen te vormen, en zoo ontstond een natuurlijke overeenstemming en samenwerking met het gevolg, dat b.v. de Russische revolutie niet minder door den economisch-revolutionairen en Staatsvijandige geest van het anarchisme werdt bezield, als het syndicalisme in Frankrijk, Italie en Nederland, terwijl in het nog steeds half absolutistische Duitschland onze kameraden een federatieve organisatie trachten op te bouwen, zoo wel tegenover den militaristischen Staat als tegenover de tot een reusachtig bureaucratisch gezagsmechanisme aangegroeide partij der sociaal-democratie, die met haar toekomstige Staatsslavernij de arbeiders niet minder bedreigt dan de tegenwoordige bourgeoisie.

Bij deze ontwikkeling der anarchistische beweging spreekt van zelf, dat de theorie van het anarchisme zich moest ontwikkelen van een min of meer negatief en bespiegelend standpunt tot een praktische economische en sociale opvatting die uitgaande van de vrijheid van het individu, zich poogt te verwerkelijken door in den strijd en in de organisatie der arbeiders de kiemen te leggen voor de vrije maatschappii der toekomst en tegelijk al de kracht van haar actie te richten tegen de instellingen en vooroordeelen der kapitalistische gezagsmaatschappii. De theorie der anarchisten is dus niet enger en

bekrompener geworden, zij is door de levenssappen, welke haar uit het werkelijke leven zijn toegevloeid niet versteend tot een partijdogma, zoo als het marxisme bij de sociaal-democraten; neen, door de voortdurende aanraking met den werkelijken strijd der revolutionaire arbeiders is het anarchisme theoretisch rijker en breeder geworden in de dezelfde mate als het zijn praktische strijdmiddelen heeft vermeerderd en zijn vrije, federatieve organisatie heeft uitgebreid.

Neem b.v. een anarchistisch agitatiegeschrift of een meer wetenschappelijke uiteenzetting van het anarchisme uit onze dagen en gij zult een groot verschil ontdekken met de publicaties van anarchisten uit vroeger tijd.

De andere boeken en brochures, benevens de tijdschrift- en couranten artikelen behelsden veelal een algemeene, negatieve critiek op de bestaande gezags instellingen en de vooroordeelen der massa, die ze schragen, terwijl de conclusies, waartoe die andere voorvechters onzer idee kwamen, hoe radicaal en gedurfd ook, dikwijls een onbestemd en vaag karakter droegen. Zeker, prachtig van logica en getuigend van hoogen moed waren vaak die wetenschappelijk een wijsgeerige verhandeling en onzer kameraden en nog altijd bezielen zij ons door den edelen geest van idealisme en onverzettelijk geloof in de revolutie, die er ons uit tegen straalt niet minder als de andere agitatiegeschriften. Maar toch geeft een tegenwoordig anarchistisch boek, brochure, tijdschrift of courant ons meer houvast, er worden meer economische en sociale vraagstukken van direct belang voor de arbeiders in behandeld en vooral de wegen en middelen, die ons voor den strijd worden aangewezen, liggen meer voor de hand en vloeien meer onmiddellijk voort uit de directe behoeften en wenschen der arbeiders, gelijk ze tot uitdrukking komen in de economische actie en organisatie.

Het is niet meer de overmatige vrees van vroeger om door aanraking met de werkelijkheid de zuiverheid van de vrijheidsidee in te boeten, niet meer een verzet tegen de einemigaan vakorganisatie en productieve associatie, omdat daarin een beperking van de absolute vrijheid van het individu ligt opgesloten, maar integendeel spreekt uit de meeste tegenwoordige publicaties der anarchisten de stellige overtuiging dat juist ons streven, moet wezen om de idee zooveel mogelijk in aanraking te brengen met het onmiddellijke, werkelijke leven, dat wij, anarchisten, juist moeten trachten de werkelijke organisatie der arbeiders van onze idee te doordringen. Want een idee, dat geen invloed vermag uit te oefenen op de werkelijkheid, op de handelingen van individuen en organisaties van individuen, zulk een idee of idealistisch kruidje-roer-mij-niet is onvruchtbaar voor de verdere ontwikkelingen bevrijding der menschelijke maatschappij. Niet dat alle vaagheid uit onze publicaties zou verdwenen zijn en wij economisch altijd precies en duidelijk

omlijnd zouden weten wat wij willen, maar de vooruitgang in praktisch opzicht van het anarchisme is een feit waar mede de heeren regeerders, maar al te duidelijk blijken rekening te houden.

Voor deze ontwikkeling van het anarchisme tot een praktische economische en sociale opvatting, die zulk een grooten invloed heeft verkregen op de vereenigingen en den strijd der arbeiders, moet een groote verdienste worden toegekend aan de economische, historische en natuurwetenschappelijke geschriften van onzen kameraad Peter Kropotkine en zeker niet minder aan het werk van kameraden als Pouget en Pelletier en andere fransche syndikalist.

Ik noem hier slechts eenige namen onder de velen, die hebben medegewerkt, om de machtige ontwikkeling van de anarchistische idee en haar verbinding met het praktische sociale leven tot stand te brengen. Want de groote bewegende krachten in deze richting worden toch gevormd door den economischen strijd en organisatie der arbeiders en door al die pogingen der vrijheidlievende proletariërs om zich langs directen weg, zonder eenige inmenging van den Staat en de wetgeving, door actie en associatie, van de economische uitbuiting door het kapitalisme en van iedere heerschappij te bevrijden.

In de onafhankelijke vakorganisatie, de productieve associatie, de anti-militaristische beweging waren deze feitelijke factoren van directen revolutionairen strijd der arbeiders tegen de uitbuiters en onderdrukkers aanwezig en daar vooral moesten dus de aanknoopingspunten worden gezocht, die deze bewegingen zouden doordringen van het scherpomlijnde ideaal eener gezagslooze en Staatlooze maatschappij, waarin de arbeid vrij en kameraadschappelijk zal georganiseerd zijn, op den grondslag van het communisme en der vrije groepeerings.

Zoo verkregen die bewegingen van het revolutionaire proletariaat een ruimen horizonen hun actie werd een directe strijd voorde uit den weg ruiming van die belemmeringen, welke eenerzijds de sociale onderdrukkingen uitbuiting der arbeiders en anderzijds dat breede ideal van sociale bevrijding van den arbeid in den weg staan. En het anarchisme, zonder zich geheel met die bewegingen te vereenzelvigen, of zich tot alle dier bewegingen afzonderlijk te beperken, vorme er toch de groote stuwkracht van en verkreeg zelf meer kracht en zekerheid door de praktijk waarop het steunen kon. Daar deze toenemende overeenstemming van de anarchistische theorie met den praktischen strijd der arbeiders op economisch en social gebied werd een vrijwillige revolutionaire macht gevormd, die in verschillende onderdeelen, elke groep van strijders op haar wijze aan de vrijheid werkend, het grootsche gebouw der vrije communistische samenleving zal optrekken op de

fundamenten, welke gelegd zullen worden, nadat het kapitalisme en de Staat zijn neergeveld.

Bij dezen ontwikkelingsgang van het anarchisme is het individualistisch anarchisme steeds meer op den achtergrond gedrongen. Aanvankelijk was het individualistische anarchisme toch reeds beperkt tot eenige dichters en letterkundigen, die krachtens hun geheele denken en levenswijze, zeer geneigd waren de abstracte en eenzijdige wijsbegeerte van Stirner en Nietzsche tot de hunne te maken, terwijl zij met de praktische eischen van het economische leven der arbeiders zeer weinig in aanraking kwamen. En door den toenemenden invloed van den praktischen economischen strijd der arbeiders op het anarchisme en omgekeerd, werd het individualistische anarchisme teruggedrongen in dezelfde mate, waarin de behoefte der vrijheidlievende aan organisatie grooter werd.

Geen bespiegelingen over absolute individueele vrijheid was het, wat de anarchisten nu in de eerste plaats noodig hadden, maar integendeel deed zich meer een meer de behoefte gevoelen aan een onderlinge verbintenis voorde propaganda en actie, een organisatievorm die, geheel in overeenstemming met het innerlijk wezen van het anarchisme, moest gebaseerd zijn op de autonomie der individuen en der groepen, en op het natuurlijk verband, wat van deze samenwerking het gevolg moest wezen. Deze organisatie werd ons aangewezen in het federalisme, waarvoor de scherpzinnigste anarchisten uit vroeger dagen b.v. onze edele kameraad Bakounine reeds met zooveel energie waren opgetreden. En het was ook deze vorm van organisatie, die reeds was aangenomen door de onafhankelijke vakbeweging, wier doelen streven in zoo velerlei opzicht, vooral op economisch gebied, homogeen zijn met onze beginselen.

En zoo sterk was deze macht van de werkelijkheid op onze anarchistische beweging, dat wij hier in ons land kameraden, welke zich zooveel mogelijk in individualistisch vaarwater trachten te bewegen, toch zagen mededoen aan federatieve organisaties en zelfs functies hierin zagen bekleeden, eenvoudig, omdat de praktijk tot erkenning van organisatie noopt, trots alle individualistische theorie.